

SVEA HOVRÄTT
Patent- och
marknadsöverdomstolen
Rotel 020110

PROTOKOLL
2021-01-11
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 11
Mål nr PMÖ 14559-20

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Per Carlson samt hovrättsråden Ulrika Beergrehn och Göran Söderström, referent

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Malin Bergwik

PARTER

Klagande

R.V.,

Ombud och offentlig försvarare: Advokaten B.S.

Motpart

Kammaråklagaren P.B. Åklagarmyndigheten, Nationella åklagaravdelningen Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

SAKEN

Förlängd tid för verkställigheten av frysningsbeslut; nu fråga om undanröjande och hänvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens beslut 2020-12-22 i mål nr B 8406-17

Under en brottsutredning i Frankrike fattades beslut om att frysa egendom, bl.a. en andel i en bostadsrätt i Huddinge, som tillhör R.V.. Frysningensbesluten, som grundades på tillämpning av fransk upphovsrättslagstiftning m.m., erkändes och förklarades verkställbara av åklagaren genom två beslut meddelade den 26 juni 2017 och tre beslut den 30 juni 2017, varefter frysningensbesluten verkställdes. Åklagaren begärde den 29 respektive 30 juni 2017 rättens prövning av de fem verkställbarhetsförklaringarna enligt 3 kap. 16 § lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet

Dok.Id 1663563

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 00		måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd2@dom.se www.patentochmarknadsoverdomstolen.se		

av frysningsbeslut i vissa fall (frysninglagen). Den 4 juli 2017 beslutade Patent- och marknadsdomstolen bl.a. att fastställa åklagarens verkställbarhetsförklaringar av den 29 och 30 juni 2017 och förordnade att verkställigheten skulle bestå till och med den 31 augusti 2017. Därefter har Patent- och marknadsdomstolen vid ett flertal tillfällen förlängt verkställigheten av åklagarens verkställbarhetsförklaringar, senast i det överklagade beslutet. Genom det beslutet förlängde Patent- och marknadsdomstolen fristen till och med den 18 mars 2021.

R.V. har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska lämna åklagarens begäran om förlängd tid för verkställigheten av frysningsbesluten utan bifall. Till stöd för yrkandet har R.V. anfört samma omständigheter som i Patent- och marknadsdomstolen med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden. Han var frihetsberövad i Frankrike under sommaren/tidig höst år 2017 och hördes under denna tid i ärendet, men några ytterligare förhör har därefter inte hållits med honom i brottsutredningen. Det har gått drygt tre år och sex månader sedan den aktuella egendomen frystes. Den franska brottsutredningen förefaller gå extremt långsamt och den drivs inte framåt i något som ens kan liknas vid en skyndsamhet som rimligen kan förväntas i ärenden där tvångsmedelsbeslut är beviljade. Det är fråga om mycket ingripande frysningsbeslut. Det är inte längre proportionerligt att låta besluten bestå.

Åklagaren har motsatt sig att det överklagade beslutet ändras och anfört följande såvitt gäller proportionaliteten. Tidsutdräkten beror delvis på coronapandemin. Enligt en skrivelse från franska myndigheter den 18 december 2020 förväntas dock utredningen färdigställas inom några månader. Med hänsyn härtill är det alltså proportionerligt att låta frysningsbesluten kvarstå.

I Patent- och marknadsöverdomstolen har fråga uppkommit om Patent- och marknadsdomstolen varit behörig att pröva åklagarens begäran om förlängd tid för verkställigheten av frysningsbesluten.

Åklagaren har överlämnat till Patent- och marknadsöverdomstolen att bedöma behörighetsfrågan. För det fall Patent- och marknadsöverdomstolen skulle finna att Patent- och marknadsdomstolen inte var behörig har åklagaren yrkat att målet ska överlämnas till den domstol som anses behörig. Åklagaren har i sammanhanget framhållit att Patent- och marknadsdomstolen i samma mål även har prövat frågan om överlämnande av R.V. till Frankrike enligt en europeisk arresteringsorder.

R.V. har hänvisat till Högsta domstolens beslut den 22 december 2020 i mål nr Ö 6070-20 samt anført att för det fall Patent- och marknadsöverdomstolen skulle finna att Patent- och marknadsdomstolen inte var behörig ska det överklagade beslutet undanröjas och åklagarens begäran om förlängd tid för verkställigheten av frysningensbesluten avvisas. Han har ifrågasatt om det – i det läge som målet nu befinner sig i – skulle vara möjligt att överlämna målet till den domstol som anses behörig.

Efter föredragning fattar Patent- och marknadsöverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2021-01-18)

1. Med undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens beslut hänvisar Patent- och marknadsöverdomstolen målet till Södertörns tingsrätt för fortsatt behandling.
2. B.S. får ersättning av staten med 5 265 kr. Av beloppet avser 4 212 kr arbete och 1 053 kr mervärdesskatt. Staten ska stå för kostnaden.

Skälen för beslutet

Patent- och marknadsdomstolens beslut

I Patent- och marknadsdomstolens beslut hänvisas till åklagarens verkställbarhetsförklaringar den 29 och den 30 juni 2017. För Patent- och marknadsöverdomstolen är det uppenbart att besluten rätteligen avser åklagarens verkställbarhetsförklaringar den 26 och den 30 juni 2017.

Patent- och marknadsdomstolens behörighet

Inledningsvis kan konstateras att frågan om Patent- och marknadsdomstolens behörighet att pröva åklagarens begäran om förlängd tid för verkställigheten ska prövas självmant av Patent- och marknadsöverdomstolen (jfr Högsta domstolens beslut den 22 december 2020 i mål nr Ö 6070-20).

Enligt 3 kap. 16 § första stycket frysningsslagen är varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts behörig att pröva åklagarens verkställbarhetsförklaring. Om flera frysningsbeslut har verkställts är enligt bestämmelsen en tingsrätt inom vars domkrets något av frysningsbesluten har verkställts behörig. Patent- och marknadsöverdomstolen konstaterar att bestämmelsen i sig inte ger behörighet för Patent- och marknadsdomstolen att pröva åklagarens begäran. I stället utpekas alltså den eller de tingsrätter inom vars domkrets verkställighet har skett.

Patent- och marknadsdomstolarna är särskilda domstolar med exklusiv behörighet. Enligt 1 kap. 4 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar ska dessa domstolar handlägga mål och ärenden enligt vad som föreskrivs i vissa särskilt angivna lagar. Enligt 58 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) är Patent- och marknadsdomstolen rätt domstol i mål och ärenden enligt upphovsrättslagen, med undantag för vissa arbetstvister. Denna behörighet är dock klart och tydligt begränsad till mål och ärenden enligt upphovsrättslagen. Det finns alltså inte någon bestämmelse i upphovsrättslagen som ger stöd för att Patent- och marknadsdomstolen skulle vara behörig att pröva åklagarens begäran om förlängd tid för verkställighet av frysningsbesluten. Att frysningsbesluten grundades på tillämpning av bl.a. fransk upphovsrättslagstiftning föranleder inte någon annan bedömning. Inte heller finns det utrymme för att utvidga behörigheten som följer av 58 § upphovsrättslagen på grund av lämplighetsöverväganden (se Högsta domstolens beslut den 22 december 2020 i mål nr Ö 6070-20, punkten 7).

Patent- och marknadsdomstolen har, såväl vid beslutet om fastställelse av åklagarens verkställbarhetsförklaringar som vid flertalet efterföljande beslut om förlängd tid för verkställigheten, hänvisat till 19 kap. 12 § rättegångsbalken som grund för sin behörighet. Bestämmelsen ska tillämpas även i förhållande till patent- och marknadsdomstolarna (se 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Av 19 kap. 12 § andra meningen rättegångsbalken följer att en domstol som inte är behörig får ta upp frågor om bl.a. användande av tvångsmedel om beslut i frågan bör fattas utan dröjsmål. Bestämmelsen tar främst sikte på jourdomstolarnas verksamhet och innebär att beslut i bl.a. häkningsfrågor under helgdagar kan fattas av en domstol på annan ort (se prop. 1999/00:26 s 102 f.). Ett beslut om fastställelse av åklagarens verkställbarhetsförklaring enligt frysninglagen och eventuella beslut om förlängning av verkställigheten är enligt Patent- och marknadsöverdomstolen inte av sådant brådskande slag som avses i 19 kap. 12 § andra meningen rättegångsbalken. Den bestämmelsen ger redan av detta skäl inte Patent- och marknadsdomstolen behörighet att fatta beslut enligt frysninglagen.

När målet inleddes i Patent- och marknadsdomstolen i juni 2017 och domstolen beslutade att fastställa åklagarens fem verkställbarhetsförklaringar fanns i målet även frågor om överlämnande av R.V. till Frankrike enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och om beslag enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. Vidare pågick en svensk förundersökning avseende bl.a. brott mot upphovsrättslagen. Fråga uppkommer därför om Patent- och marknadsdomstolen var behörig att pröva åklagarens begäran enligt frysninglagen till följd av reglerna om kumulation.

Patent- och marknadsdomstolen är enligt 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar med hänvisningen till 19 kap. 6 § rättegångsbalken behörig att pröva s.k. blandade åtal, t.ex. då någon åtalas både för immaterialrättslig brottslighet och annan brottslighet (se även prop. 2015/16:57 s. 186 f.). Enligt 19 kap. 6 § rättegångsbalken får åtal för flera brott väckas vid någon av de domstolar som är behörig att pröva något av dem, om domstolen med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt. Bestämmelsen är enligt 19 kap. 12 § första

meningen rättegångsbalken även tillämplig i fråga om domstols befattning med förundersökning och användande av tvångsmedel.

Patent- och marknadsöverdomstolen konstaterar att ett ärende enligt frysninglagen emellertid aldrig i sig kan leda till att åtal väcks i Sverige. Ett ärende enligt frysninglagen kan därför inte bli föremål för kumulation enligt 19 kap. 6 § och 12 § första meningen rättegångsbalken. Det förhållandet att det pågick en svensk förundersökning när målet inleddes medför alltså inte att Patent- och marknadsdomstolen var behörig att pröva åklagarens begäran enligt frysninglagen. Av motsvarande skäl gav inte heller den del av målet i Patent- och marknadsdomstolen som avsåg överlämnande av R.V. till Frankrike enligt en europeisk arresteringsorder någon sådan behörighet. Detsamma gäller i fråga om beslag enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (se Högsta domstolens beslut den 22 december 2020 i mål nr Ö 6070-20).

Patent- och marknadsöverdomstolens slutsats är således att Patent- och marknadsdomstolen inte var behörig att pröva åklagarens begäran om förlängd tid för verkställigheten av frysningsbesluten. Patent- och marknadsdomstolens nu överklagade beslut ska därför undanröjas.

Hänvisning av målet

Åklagaren har, i den nu föreliggande situationen, begärt att målet ska överlämnas till den domstol som kan anses behörig. R.V. har ifrågasatt om ett överlämnande är möjligt i det läge som målet nu befinner sig i.

Av 19 kap. 11 § första stycket rättegångsbalken följer att om högre rätt meddelar beslut varigenom lägre rätt förklaras vara icke behörig att upptaga mål, som där väckts, får den högre rätten på yrkande av part hänvisa målet till lägre rätt, som finnes behörig. Enligt lagtexten är bestämmelsen fakultativ. Högre rätt är således inte skyldig att hänvisa ett mål om det inte finns tillräcklig utredning för att ett beslut rörande forum ska kunna meddelas men om tillräckligt underlag finns i forumfrågan bör dock

hänvisning i princip inte underlåtas (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken m.m., JUNO 2020-05-27, Kommentarererna till 19 kap. 11 § och 10 kap. 20 §).

Vid bedömningen av om hänvisning ska ske, bör enligt Patent- och marknadsöverdomstolen i här aktuellt fall också beaktas att målet vid Patent- och marknadsdomstolen har pågått sedan juni 2017 och att domstolen har fattat ett flertal beslut enligt frysninglagen. Dessa beslut påverkas inte av ett beslut om att undanröja det nu överklagade avgörandet om förlängning av verkställigheten till den 18 mars 2021. Beslutet om fastställelse av verkställbarhetsförklaringarna och flertalet av förlängningsbesluten är inte längre möjliga att överklaga och torde inte kunna angripas med något extraordinärt rättsmedel.

Det bör vid bedömningen även beaktas att det förhållandet att Patent- och marknadsdomstolens beslut undanröjs inte påverkar frysningsbeslutens giltighet. Dessa beslut, som har meddelats i Frankrike, gäller alltså. Vidare bör hänsyn tas till att åklagarens begäran om förlängd tid för verkställigheten av frysningsbesluten inkom innan den tidigare beslutade tidsfristen hade löpt ut. Eftersom begäran om förlängning alltså gjordes i rätt tid finns det enligt Patent- och marknadsöverdomstolen inte något hinder mot att pröva frågan om ytterligare förlängning (jfr 26 kap. 6 § rättegångsbalken angående kvarstad i brottmål). Den nu pågående verkställigheten skulle således inte påverkas av att ett beslut i verkställighetsfrågan meddelas efter det att tidsfristen löpt ut.

Mot denna bakgrund, och då framställningar i mål enligt frysninglagen ska prövas skyndsamt, framstår det som både ändamålsenligt och lämpligt att målet hänvisas till behörig domstol under förutsättning att det av utredningen i målet framgår vilken domstol som är behörig.

Av utredningen i målet framgår att i vart fall ett av frysningsbesluten, nämligen det som rör bostadsrätten, har verkställts i Huddinge. Södertörns tingsrätt är därför behörig med avseende på samtliga frysningsbeslut (se 3 kap. 16 § första stycket frysninglagen).

Sammantaget leder det anförda till slutsatsen att målet ska hänvisas till Södertörns tingsrätt för fortsatt behandling.

Ersättning till den offentlige försvararen

B.S. har begärt ersättning med 5 265 kr, varav 4 212 kr avser arbete och 1 053 kr mervärdesskatt. Den begärda ersättningen är skälig och ska tillerkännas honom.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga A

Överklagande senast 2021-02-15

Malin Bergwik

Protokollet uppvisat/

Hur man överklagar Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsöverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Patent- och marknadsöverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen

beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se